

O I D P

O B S E R V A T O R I O
I N T E R N A C I O N A L
D E L A D E M O C R À C I A
P A R T I C I P A T I V A

V CONFERÈNCIA DE L'OBSERVATORI INTERNACIONAL DE LA DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA.

La V Conferència de l'Observatori Internacional de la Democràcia Participativa celebrada a Sant Sebastià, amb el títol "Aprenent a participar i construint ciutadania" s'ha desenvolupat en dos blocs de treball.

El primer, realitzat els dies 8 i 9 de novembre de 2005, en sessions internes amb les ciutats sòcies, les ciutats implicades en el projecte d'Observatoris Locals de Democràcia Participativa, així com entitats col·laboradores i ciutats impulsores del Fòrum d'Autoritats Locals de Perifèria.

En aquestes sessions internes s'ha treballat sobre l'elaboració de l'índex de democràcia participativa i el paper dels Observatoris Locals de Democràcia Participativa en la seva construcció. S'ha abordat també la relació amb el Fòrum d'Autoritats Locals i l'organització "Ciutats i Governos Locals Units" (CGLU).

Els socis col·laboradors, seguint els acords de Buenos Aires de 2004, han acordat reafirmar-se com a grup específic dintre de l'OIDP – agraint el seu reconeixement –, generant espais propis a la web de l'Observatori i comproment-se a donar a conèixer tots els seus treballs i activitats relacionades amb la democràcia participativa, promovent espais de debat i reflexió teòrica, posant-se a disposició de tots els socis i municipis que estiguin interessats i col·laborant amb els grups de treball de l'OIDP.

En el segon bloc, realitzat en sessions obertes els dies 10 i 11 de novembre, unes 400 persones, procedents de diferents ciutats espanyoles, europees, llatinoamericanes i canadenques, de l'àmbit tècnic, polític, acadèmic, de les diferents administracions i professionals, així com d'associacions i ciutadania no organitzada, mitjans de comunicació, han reflexionat i debatut a partir del tema central "Aprenent a participar i construint ciutadania" i al voltant de tres grans eixos: "Participació i transformació social", "Identitat i ciutadania" i "Participació i comunicació".

Com a resultat de la reflexió i el debat d'aquests dies es presenta la següent:

DECLARACIÓ FINAL "Donostia 2005"

El sistema democràtic es sustenta en el reconeixement de la sobirania popular. Però la democràcia ni ens la imposen ni ens la construeixen, la construïm cada dia, entre totes

les persones. És imprescindible la participació de la ciutadania en l'elaboració de les polítiques que afecten a la seva llibertat i la seva qualitat de vida, és a dir, a la seva felicitat. Aquest reconeixement suposa que el manteniment del sistema és una tasca col·lectiva, que afecta a totes les persones i que es realitza cada dia amb les actuacions de cadascun de nosaltres.

La globalització, està provocant canvis substancials en les maneres de producció i distribució, en les formes i contingut de les relacions entre les persones i els països, en els intercanvis comercials i el consum i en l'ús del territori i els recursos naturals.

Aquest fenomen provoca noves maneres de vulnerar drets (emigració forçosa per raons econòmiques, discriminació de gènere, ètnica, cultural...), i afavoreix la creació de noves borses d'exclusió social, el combat i eradicació de les quals, requereix actuacions positives dels poders públics que s'enfrontin a les lògiques, merament econòmiques, del mercat.

Per a modificar aquesta realitat, a més de polítiques urbanístiques, socials, educatives, econòmiques... es necessiten polítiques que promoguin el respecte i l'aprofundiment dels drets de les persones, que enforteixin la democràcia perquè sigui efectivament participativa i igualitària, i continuï sent el sistema que permeti millorar la qualitat de vida de totes les persones.

Aquest enfortiment requereix recuperar la veu, la presència i la trobada dels diferents sabers ciutadans. Es necessiten espais i canals que permetin la creació compartida de respostes, partint de les mirades diferents i traduint els diferents llenguatges.

Cal lluitar contra la tendència centrifugadora que expulsa a àmplies capes de població dels àmbits de decisió, ja sigui per la falta d'identificació amb la comunitat o per l'abstenció nascuda del descontent o la desconfiança. Aquí, els processos de participació poden jugar un paper important per a afavorir aquesta identitat, aquest sentiment de pertinença més enllà de la família o el grup.

Però, difícilment pot haver canvi social sense transformacions individuals. Aquests processos de participació, la implicació de les persones en els assumptes col·lectius, són també processos educatius, en els quals aprenem noves maneres de relacionar-nos i de treballar junts, des d'allò quotidià, convertint l'aprenentatge en ensenyament i ambdós en transformació personal i col·lectiva.

D'altra banda, tenen especial importància les estratègies comunicatives. Sense comunicació no hi ha relació, sense reconeixement no hi ha diàleg i sense compromís no hi ha participació. És per això, que els processos de participació han de disposar de canals i estratègies de comunicació propis, com element fonamental.

És necessari incorporar als mitjans de comunicació com agents actius en aquests processos, alhora que es provoca la reflexió sobre el seu paper en la millor qualitat de la democràcia.

Les persones no haurien de ser només subjectes passius de drets sinó actors implicats en el disseny dels futurs possibles. Els governs haurien de ser agents actius que facilitin l'abordatge col·lectiu pel millor exercici d'aquests drets i no limitar-se a la seva protecció formal.

En aquest context, la democràcia apareix com un marc regulador, com un espai on compartir poders i capacitats, amb un enorme potencial per a crear, recrear i transformar. Però també ens apareix com una aspiració renovada, com un objectiu a

aconseguir, des de la convicció que hi ha molt per fer i altre món és possible.

Les línies estratègiques que es detallen són el resultat d'aquests treballs, a manera de resum i, alhora, es pretén que siguin útils per a posteriors debats. S'ha de destacar que aquestes línies són el reflex de gran part del treball d'aquests dies. No tanquen el debat, sinó que tracten d'assenyalar els elements que han de permetre la seva continuïtat.

ESTRATÈGIES D'ACTUACIÓ

EIX 1. PARTICIPACIÓ I TRANSFORMACIÓ SOCIAL

En l'organització interna

1. Analitzar i diagnosticar el context actual en el nivell polític (recollint les seves voluntats), tècnic (implicant-los en el procés) i ciutadà (coneixent les seves necessitats).
2. Formar a tècnics en processos participatius i conscienciar a polítics i tècnics sobre la importància del ciutadà en el treball de l'administració.
3. Adaptar les plantilles, incrementar la transversalitat i els canals de comunicació interns.

En les relacions entre administracions

4. Promoure la implicació d'altres administracions en els processos participatius, amb la mediació de l'administració local.
5. Crear espais de coordinació interadministrativa per a donar resposta a les necessitats ciutadanes.
6. Impulsar un pacte local pel repartiment de recursos, clarificació de competències i facilitació de relacions.

En les relacions amb agents econòmics

7. Sensibilitzar i implicar als agents econòmics en el territori impulsant la creació d'observatoris econòmics, fòrums temàtics en els plans estratègics, així com incentius a empreses compromeses i que aportin recursos.
8. Promoure l'economia social des de l'acció pública com estratègia de desenvolupament local.
9. Establir criteris de participació ètica i sostenibilitat en les contractacions públiques.
10. Potenciar la democratització de les organitzacions dels agents econòmics (associacions empresarials).

En les relacions amb el teixit associatiu

11. Facilitar la participació de les associacions des de l'inici dels processos, fomentant confiança i corresponsabilitat i a través de canals de comunicació formals i informals.
12. Promoure la democratització de les associacions.

13. Dotar de recursos a les associacions i als processos: formació i capacitació, temps i espais de trobada adequats, dotació pressupostària.

En les relacions amb la ciutadania no organitzada

14. Adaptar l'organització interna de les administració tenint en compte les necessitats de la ciutadania: simplificació burocràtica, millora de la comunicació, finestreta única...

15. Promoure processos de participació especialment dissenyats per a la participació del ciutadà o ciutadana a títol individual: noves tecnologies, pressupostos participatius, assemblees obertes...

16. Reforçar els equipaments i professionals "de proximitat" a l'administració (treballadors - mediadors comunitaris, centres cívics, escoles públiques).

EIX 2. IDENTITAT I CIUTADANIA

17. Reconèixer l'existència d'identitats diferents en qualsevol comunitat, com requisit indispensable per a desenvolupar estratègies de participació i implicació.

18. Dissenyar estratègies de recerca de totes les identitats per a garantir la màxima representació social.

19. Facilitar les condicions d'equitat i igualtat que evitin l'exclusió d'algunes identitats des de l'inici, utilitzant estils de comunicació que posin en valor les aportacions de les persones participants i evitin dinàmiques excessivament androcèntriques o esbiaixades.

20. Reforçar el paper del personal tècnic en el disseny de les diferents perspectives de la realitat a transformar, en funció de les diferents identitats.

21. Promoure la perspectiva de gènere com una visió transversal en totes les actuacions públiques. Desenvolupar indicadors de gènere en tot tipus de polítiques públiques.

22. Dissenyar espais i períodes diferenciats per gènere o mixts segons la naturalesa de l'acció a desenvolupar.

23. Gestionar el conflicte com element positiu de creixement personal i col·lectiu, sobre la base del respecte a les diferents identitats, a partir de la recerca de punts de trobada i reforçar allò comú per a construir una identitat compartida.

24. Potenciar la perspectiva pedagògica dels processos de participació per a desenvolupar noves formes de relació entre les diferents identitats que permetin un millor procés d'aprenentatge i coneixement compartit, a partir del respecte a la diferència.

25. Facilitar la presència d'agents externs per a la dinamització dels processos que facilitin la creació col·lectiva.

26. Fomentar el compromís polític per a impulsar "l'empoderament" dels diferents actors que formen part del procés participatiu.

EIX 3. PARTICIPACIÓ I COMUNICACIÓ

27. Promoure un canvi d'actitud i una implicació de tots els actors per a possibilitar una bona comunicació: una ciutadania organitzada més activa; uns mitjans de comunicació amb major responsabilitat social; una administració que obre canals i possibilita temps i espais per a la comunicació i la participació.

28. Promoure la realització d'un compromís o pacte entre tots els actors (ciutadania, administració i mitjans de comunicació) que aposti per l'educació en la participació, l'elaboració i compliment de codis ètics i de "Plans de comunicació".

29. Dissenyar estratègies públiques per a millorar el coneixement i la confiança entre els diferents agents socials, utilitzant els mitjans de comunicació.

30. Facilitar la formació adequada a les persones que treballen en les administracions públiques, organitzacions socials i ciutadania en general, a fi que es puguin utilitzar adequadament els mitjans de comunicació.

31. Promoure instruments de control social sobre els mitjans de comunicació, a través, per exemple, "d'observatoris socials", participació en els òrgans de gestió i mecanismes de contrast de la informació que garanteixin el pluralisme i la participació ciutadana.

32. Incorporar al sistema educatiu en la tasca d'educar per a la participació i la comunicació.